

ASKERLİKTEN MUAFİYET SÜREÇLERİNE İLİŞKİN BİLGİ NOTU

***17 MAYIS VE KAOS GL DERNEĞİ TARAFINDAN HUKUKİ
DESTEK PROGRAMI HAZIRLANMIŞTIR.**

Amaç

Bu bilgi notu LGBTİ+'ların askerlikten muafiyet süreçlerine ilişkin bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Yararlanıcı

Bu bilgi notu hak sahibi olan LGBTİ+'lara dönük bilgi vermeyi amaçlamaktadır.

İçindekiler Tablosu

Açıklamalar	2
Askerlikten Muafiyet Mevzuatta Nasıl Düzenlenmiştir?	2
LGBTİ+'ların Askerliğe Elverişsiz Raporu Almalarına İlişkin Süreç Nasıl İşleyecektir?	2
Sürece İlişkin Önemli Bilgiler	3
Aile Hekimi ya da Sağlık Kurulu Tarafından Verilen Raporlara İtiraz	5

Açıklamalar

Askerlikten muafiyet sürecine ilişkin ilgili yasal mevzuat sıklıkla değişime uğramaktadır. LGBTİ+'ların sağlık muayeneleri sonucunda "askerliğe elverişli değildir" raporu alabilmelerine ilişkin prosedür de zaman içinde değişikliğe uğramıştır.

Mevzuat değişikliği öncesi kişilerin beden muayeneleri çıplak olarak yapılıyordu ve "yaşamlarını eşcinsel olarak devam ettirdiklerine dair" fotoğraflı deliller istenmekteydi. Söz konusu bu durumlar askerliğe elverişli olunmadığına dair rapor alınmasını zorlaştırmaktaydı.

Yakın tarihlerde ilgili mevzuatta yapılan değişikliklerle çıplak muayene ve fotoğraflı delil uygulamaları kaldırıldı ve süreç daha çok ruh ve sinir hastalıkları alanına taşındı. Mevzuatta aşağıda da açıklanacağı üzere LGBTİ+ olma durumunu ruh ve sinir hastalıkları kapsamında değerlendirilmektedir.

Askerlikten Muafiyet Mevzuatta Nasıl Düzenlenmiştir?

Askerlikten muafiyet için ilgili mevzuatta "Cinsel tutum ve davranışlarının askerlik ortamında uyum ve işlevsellik sorunu yaratan ya da yaratacağı değerlendirilen olgular" şeklinde tanımlanmıştır. LGBTİ+'lar bu kapsamda değerlendirilmektedir.

LGBTİ+'ların Askerliğe Elverişsiz Raporu Almalarına İlişkin Süreç Nasıl İşleyecektir?

Askerlik süreci, bir sağlık raporu alınmasıyla başlamaktadır. Sağlık muayeneleri, askerlik şubelerinin bulunduğu yerlerde, öncelikle varsa kayıtlı olduğu aile hekimi tarafından, yoksa en yakın resmi sağlık kuruluşunda tek hekim tarafından yapılır.

Bu aşamada gerçekleştirilen sağlık muayenesinde psikiyatriye sevk talep edilmelidir. Çünkü aile hekimi ya da tek hekim tarafından yapılacak ilk muayenede cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği yönetmeliğin ifadesiyle "cinsel kimlik ve davranış bozukluğu" sebebiyle "askerliğe elverişli değildir" ya da bilinen adıyla "çürük" raporu verilmesi mümkün değildir. Bu sebeplere dayanarak "askerliğe elverişli değildir" kararı içeren rapor ancak heyet tarafından verilebilmektedir.

Buraya kadar olan süreç yurt içinde yaşayan yükümlülere ilişkindir. Yurtdışında yaşayan yükümlüler için sağlık muayenesi süreci haliyle farklı işlemektedir. İlgili yönetmeliğe göre muayene, yükümlüğünün bulunduğu yabancı ülke sağlık mevzuatına uygun şekilde resmi sağlık kuruluşlarında yaptırılır ve düzenlenecek yoklama formları doğrudan vatandaşın kayıtlı olduğu askerlik şubesine konsolosluklarca gönderilir.

Kişi askerdeyken "cinsel kimlik ve davranış bozukluğu" tanısıyla askerliğine son verilmesine karar verilebilmesi için ise oradaki hekimin sevki ile devamında sağlık kurulu raporu alınması gerekmektedir.

Sürece İlişkin Önemli Bilgiler

Türkiye Hukukunda askerlik görevi için "vicdani ret" kavramının bir karşılığı bulunmamaktadır.

Süreçte muhatap olunan görevlilerin (askerlik şubesi, aile hekimi, psikiyatr) konuya hakim olmamaları karşısında endişe edilmemelidir. Zira her ne kadar "vicdani ret" yasal bir düzenleme olarak yasalarımızda bulunmasa da, sağlık muayenesi sonucunda LGBTİ+'lar "askerliğe elverişli değildir" raporu alabilmektedir. Dolayısıyla askerlikten muafiyet, mevzuattan doğan bir hak olarak düşünülmesi, olabildiğince özgüvenli davranılmalıdır.

Psikiyatri muayenesinin ardından kişi hakkında psikiyatrist ya da psikolog tarafından dzenlenen rapor bir heyetin önüne gitmektedir ve bu heyet askerliğe elverişlilik konusunda son kararı vermektedir.

Askerlik şubesinden sonra muayene olunacak aile hekimine ya da en yakın sağlık merkezindeki tek hekime askerliğe elverişli olunmadığına dair rapor almak istendiği ifade edilmelidir. Bunun üzerine hekim, kişiyi zaten bir psikiyatristin görmesi için yetkili sağlık kuruluşuna sevk etmek durumundadır. Kişi bu aşamada veya askerlik şubesinde cinsel hayatına ilişkin hiçbir şeyi ispat etmek zorunda değildir.

Cinsel yönelime ve cinsiyet kimliğine ilişkin inceleme fiziksel bir muayeneye gerek yoktur. İnceleme tamamen psikiyatri eksenli yapılmaktadır. Tekrar belirtilmelidir "fotoğraflı ispat" arayan mevzuat ve buna bağlı uygulama artık yürürlükte değildir. Eğer böyle bir uygulamaya maruz kalırsanız LGBTİ+ örgütlerinden destek alabilirsiniz.

Süreç boyunca aşağılayıcı, hakaret boyutuna varan ve küçük düşürücü davranışlarla karşılaşılması durumunda adli ve idari kanalların kullanılması elbette mümkündür. Gerek askerlik şubesi personeli gerekse de sağlık kuruluşunda çalışanlar süreç boyunca bir "değer yargılaması" değil, "durum tespiti" yapmakla görevlidirler ve askerlikten muafiyet için gerekli şartların varlığı halinde keyfi bir tutumla aksi yönde karar verilmesi mümkün değildir.

Askerlikten muafiyet süreci tamamlandıktan sonrasında askerlik durumunu gösterir belgede muaf olduğu görünecek ancak muafiyet sebebi görünmeyecektir. Hiçbir kurum askerlikten muafiyetin sebebini göremez ve kişi bu sebebi açıklamak zorunda değildir.

Aile Hekimi ya da Sağlık Kurulu Tarafından Verilen Raporlara İtiraz

Askerlikten muafiyet sürecinde "askerliğe elverişli değildir" raporunun çıkması beklenirken ya da gerekirken aksi bir durumla karşılaşıldığında söz konusu karara/rapora itiraz etmek mümkündür.

a) "Askerliğe Elverişlidir", "Askerliğe Elverişli Değildir", "Ertesi Yıla Bırakma" ve "Sevk Geciktirmesi" kararlı raporlara itirazlar askerlik şubesine, "İstirahat" veya "Hava Değişimi" kararlı raporlara itirazlar ise ilgili sağlık kuruluşlarına sevki yapan askerlik şubesi ise askerlik şubesine, birlik komutanlığı veya kurum amirliği ise birlik komutanlığı veya kurum amirliğine yapılır.

b) Yoklamada, sevki esnasında ya da askerdeyken yapılan muayeneleri neticesinde haklarında aile hekimi veya tek hekim tarafından verilen sağlık raporlarına itiraz edilirse, sağlık kurulu raporu alınması için Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı sağlık kurulu raporu vermeye yetkili sağlık kuruluşlarına sevk edilir.

c) Muayenesi neticesinde hakkında verilen sağlık kurulu (heyet) kararına itirazı halinde ise kontrol muayenesi için itiraz edilen raporu veren sağlık kuruluşunun bulunduğu yerdeki il sağlık müdürlüğüne belirlenecek en yakın başka bir sağlık kuruluna sevk edilir. İlk sağlık kurulu raporundaki karar ile kontrol muayenesi kararı arasında uyumsuzluk bulunmazsa karar kesinlik kazanır. Uyumsuzluk halinde yükümlü ilk raporu tanzim eden sağlık kuruluşunun bulunduğu yerdeki il sağlık müdürlüğüne belirlenecek en yakın başka bir sağlık kuruluna sevk edilir ve bu muayene sonucuna göre hakkında karar verilir.

d) Raporlara itiraz 30 gün içerisinde yapılmalıdır. Ancak itirazın süre sonunu beklemeden en erken yapılabilecek zamanda yapılması önerilmektedir.

Daha fazla bilgi için aşağıdaki mevzuatları inceleyebilirsiniz.

[Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Sağlık Yeteneği Yönetmeliği](#)

[7179 sayılı Asker alma Kanunu](#)

[Askeralma Yönetmeliği](#)

